

Eesti rahva tarkusesõnad kõvade kaante vahele

Akadeemik Krikmann tegeleb niisuguse kummalise alaga, nagu seda on parömioloogia, juhatahes Eesti Keele Instituudis vastavat töörühma. Kuivõrd tegemist on keeleinstituutidega, võib arvata, et paranoial ja parodontoosil pole parömioloogiaga erilisi kokkupuutepunkte. Nii ongi. Võimalikud seosed kuuluvad pigem paronüümia valdkonda. (Paronüümid on sõnad, mida sarnase kuju pärast kasutatakse ekslikult või tahtlikult üksteise asemel; paröomia aga (kr paroimia) on 'õpetussõna, tarkussõna, vanasõna').

Parömioloogia on seega teadus vanasõnadest, rahvusteadus selle sõna kõige õilsamas tähenduses. 1988. aastal, kui "Eesti vanasõnade" köited olid täielikult ilmunud, hakkas töörühm valmistama ette analoogilist mõistatuste väljaannet. Valimise tähtjaks on pandud aasta 2000 ja see ilmub eesti folkloori fundamentaalsarjas "Monumenta Estoniae Antiquae".

Kui vanasõnade üllitamise ajal oli tehnoloogiliste ühistuste tipuks juubilarisõnul elektrikirjutusmasin, siis nüüd rajavad Tartu folkloristid eesti folkloori täielikku andmebaasi. Valmis on eesti mõistatuste andmebaas, see vajab veel väikest korrektuuri ja viimistlust. Nii et mõistatuste käsikirja tegu võtaks aega paar ööpäe-

Akadeemik, kes uurib murdeid ja mõistatusi ning loeb ulmekaid, kui aega saab.

va, mitte enam. Lisaks tarkusesõnadele uurib akadeemik murdeid ja loeb ulmekaid – vahetevahel, kui aega saab.

Parömioloogid lahkuvad varsti keeleinstituudist ja heidavad ühte rahvaluulearhiiviga. Mis on ka loomulik, sest vereringe ja arvutiring on neil ühine, ütleb juubilar ise. Teda iseloomustab täpne sõnakasutus – Arvo Krikmann loeb üliõpilastele ka rahvahuumori kursust.

Akadeemiku meelisanekdoot: Juku joob kalamaksaõli. Onu küsib, et kas vastik ei ole. On küll, vastab Juku, aga isa annab mulle iga kord 20 senti.

Arvo Krikmann 60

Sündinud: 21.07.1939 Virumaal Püüveres

Õppinud: Väike-Maarja keskkool, Tartu ülikool (folkloristika, 1962)

Töö: Kirjandusmuuseumi teadur ja vanemteadur 1962–69, aspirantuur Keele ja Kirjanduse Instituudis 1970–72, praegu Eesti Keele Instituudi peateadur ja parömioloogia töörühma juhataja, Tartu ülikooli külalisprofessor rahvaluule alal 1997 Eesti Teaduste Akadeemia liige

1999 EV teaduspreemia monograafia "Sissevaateid folkloori lühivormidesse. Põhimõisteid, žanrisuhteid, üldprobleeme" eest

Mis sa selle rahaga teed? – Mul on üks piluga siga, panen sinna sisse.

Aga mis siis saab, kui siga täis saab? – Isa lööb sea katki ja ostab uue kalamaksaõli.

Kui kiiresti on võimalik mõistatuste kogu kõvade kaante vahele saada, otsustab raha. Maht tuleb sama mis vanasõnadel, kolm üsna paksu köidet. Kas on mõtet üldse kalli trükkimisega vaeva näha? Kindlasti, sest nii netti ülesriputatud kui ka trükitud tarkusesõnad mahuvad platsi peale mõlemad lahedasti ära. Kui aga vool ära läheb – ja ükskord läheb elekter ära niikuini –, siis on hea raamatusse raiutud tarkusesõnadest lohutust leida.

Karl Kello